

že leta 2009 kot gostja festivala Vilenica, svoj v slovenščino preveden roman najprej promoviral v Mariborski knjižnici, nato v Ljubljani v okviru 31. Slovenskega knjižnega sejma in potem še v Tržaškem knjižnem središču. Turneja je bila zahvaljujoč skupni knjižnično-založniški promocijski mašineriji ustrezno medijsko podprta: posnet je bil televizijski portret-intervju, več radijskih nastopov in objavljenih je bilo več člankov v osrednjih slovenskih tiskanih medijih. Vzporedno s turnejo je potekalo snemanje: manjša filmska ekipa je avtorico spremljala na vsakem koraku, beležila njene vtise s turneje in obiska krajev v italijanskem zamejstvu, od koder so emigrirali njeni predniki.

Argument uspešno izvedene turneje, njena medijska odmevnost, predvsem pa posnet filmski material ter vse širša (institucionalna) podpora projektu, je filmski ekipi omogočila doseči tretji mejnik: preko razpisov si je zagotovila finančno podporo Mestne občine Maribor, ki je novembra 2016 omogočila snemanje na drugi strani oceana, v Buenos Airesu in v Patagoniji. Tekom priprav na to fazo je imela podpora matične knjižnice pomembno vlogo, saj je tudi v tujem okolju predstavljala referenco pri navezovanju stikov in vzpostavitvi zaledja. Zagotovo je vplivala na odločitev slovenske ambasade v Buenos Airesu, ki je projektu odtlej nudila vso podporo. S kritjem veleposlaništva so se začela postopoma odpirati tudi vrata drugih institucij; npr. Slovenske kulturne akcije, ključne kulturne platforme v argentinski slovenski skupnosti, argentinskega ministrstva za zunanje zadeve in različnih kulturnih institucij, med njimi dveh znanih knigarn Clasica y moderna in Ateneo Gran Splendid. Brez knjižnične dimezije projekta zagotovo ne bi bilo vabila ugledne Academie Nacional de la Historia, kjer je ekipa na povabilo knjižničarke v predavanju predstavila Slovenijo, njeno kulturo in literaturo ter slovenske knjižnice in knjižnični sistem.

Po vrnitvi je do pomladi 2018 potekal postproduksijski proces, tekom katerega so k projektu pristopili pomembni filmski soproducenti. Premiero filma je filmska ekipa načrtovala za jesen. Ker je nastali dokumentarni portret tako z vsebinsko-tematskega vidika kot zaradi same geneze projekta presegal zgolj filmski milje in je posegal v literarni in širši kulturni prostor, se je za premiero in promocijo filma kot smiselna izkazovala prisotnost protagonistke. Njen tokratni prihod v Slovenijo je omogočil Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, organizacijo in koordinacijo filmsko-literarne turneje pa je prevzel producent filma, ki sta mu oporo in svoj know-how nudili Mariborska knjižnica in založba Beletrina. Tako so se ob premieri filma v Portorožu projekcije s pogovori s protagonistko odvile še v Trstu in v Doberdobi, kjer sta organizacijsko pomagala zamejska Narodna in študijska knjižnica Damir Feigel Gorica in zavod Kinotele, v Slovenski kinoteki, pod okriljem festivala Vilenica in z ekskluzivnim pogovorom v Knjigarni Konzorcij, ter dvakrat v Mariboru, na 7. festivalu dokumentarnega filma Dokudoc in za konec v Mariborski knjižnici. Medijski in kritiški odmevi na film so bili ugodni.

Septembra 2019 je sledilo še sklepno dejanje projekta, predstavitev filma v Argentini. Na povabilo Bibliotece Nacional Mariano Moreno, argentinskega NUK-a, je filmska ekipa film Alejandra zavrtela v eminentni Sali Jorge Luis Borges. Sledil je pogovor z ustvarjalci in protagonistko, ki je ob tem predstavila knjižno noviteto z naslovom Slovenski dnevnik (Diario de Eslovenia, IndieLibros, 2019), nastalo kot odmev na obiske Slovenije in filmski proces. Ob afirmativni kritiški in medijski spremljavi osrednjih argentinskih časnikov so projekcije sledile še v mestu Paraná v provinci Entre Rios in v patagonskem Neuquenu, ki vsakoletno gosti enega pomembnejših argentinskih knjižnih

sejmov. Film bo v začetku leta 2020 mogoče videli na RTV Slovenija in na RAI Furlanija-Julijska krajina.

Če kot akter obeh polov projekta, tako filmskega kot knjižnično-produksijskega, potegnem črto, lahko zapišem, da gre za zgodbo o uspehu. Poleg osnovnega cilja – filma – je projekt udeležencem prinesel neprecenljive izkušnje, vzpostavil stike in povezave, z vidika obvladovanja produkcijske mašinerije pa vpletene dodatno izmojstril. Evidentno je, da brez knjižnične podpore, predvsem pa njenega produkcijskega know-how, filmska ekipa projekta ne bi zmogla realizirati na nivoju kot ga je. Retrospektivno se kot njegova ključna karakteristika kaže dovoljšna odprtost in fleksibilnost, ki je projektnim partnerjem obetala dobrobiti in jih s tem motivirala. Z vidika knjižnice pa se najpomembnejši dosežek projekta zdi kreativno-produksijski sunek, ki je uspel povezati vse segmente slovenskega knjižnega postora v obratni smeri, kot smo je vajeni. Knjižnice so namreč vse pogosteje le izvrševalec, vse manj pa iniciator. V skladu s tendenco »poblagovljenja« naše knjižne industrije – glede na razmere je to povsem legitimno – pasivizacija prinaša izgubo prednosti, ki jo imajo knjižnice pred konkurenti, in skrajni konsekvenci pa častivredno ustanovo preobraža v tržnico »mehkih« vsebin. Tovrstnimi projekti zato delujejo kot varovalo in ogledalo, saj razkrivajo potencialno moč institucije, ki svojega bistva nikoli ni samoomejevala, hkrati pa se je zmeraj izmikala od zunaj dodeljenim vlogam. Tudi zaradi tega apeliram na odločevalce znotraj cehovskih zvez in združenj, da v prihodnje pri presojanju primernosti in upravičenosti podpore tovrstnih projektov ne razumejo kot točk preloma, ki pomenijo razvojenitev karakterja in vloge knjižnice, ampak prej nasprotno. Projekt *Alejandra* se je namreč začel in končal v knjižnici. ●

Dnevi evropske kulturne dediščine v Mestni knjižnici Izola

Špela Pahor

Mestna knjižnica Piran
spela.pahor@guest.arnes.si

V Mestni knjižnici Izola smo Dneve evropske kulturne dediščine (v nadaljevanju DEKD) organizirali že petnajstič. Tudi tokrat je bila tema DEKD, ki jih obeležujejo po vsej Evropi, skupna za vse prireditelje. Letos je zajemala vsebine, zbrane pod naslovom Dediščina, razvedrilo, umetnost. Tudi letos je bila Mestna knjižnica edina javna ustanova v Izoli, ki je za DEKD organizirala prireditve in razstave.

Konec septembra smo v knjižnici predstavili *Kotiček ustvarjalnosti*, to je e-katalog razstav, v katerem smo zbrali fotografije, zapise, članke ali intervjuje z vsemi ljubiteljskimi ustvarjalci, ki so od leta 2014, ko se je knjižnica preselila v nove prostore v Livade, razstavljali pri nas. Prvo razstavo o poročnih kolačih v Istri je v vitrino ustvarjalnosti postavila Nada Morato v sodelovanju s Kulturnim društvom Korte. V naslednjih letih so bile v vitrinah na ogled različne zelo zanimive tematske zbirke, vse od znamk, hranilnikov, vžigalnikov in cigar do dragocene kuhinjske posode, porcelanastih in keramičnih krožnikov, modnih dodatkov, ročno sešitih punčk in torbic, sakralnih predmetov, pletenih košar, lesenih izdelkov in čudovitih idrijskih čipk... pa še cela vrsta drugih razstav. Naše stene so krasile fotografije, rezbarije, tapiserije, slike v patchwork tehniki, slike na platno v raznovrstnih likovnih tehnikah, od akrila, akvarela, pastela, olja, trgank in kolažev. Na predstavitvi e-kataloga je bibliotekarka Darja Kromar obiskovalcem pokazala, kako se katalog najde na internetu in kako se v njem išče podatke, direktorica Marina Hrs pa je poudarila pomen ustvarjalnosti za srečo in osebno rast v vseh življenjskih obdobjih. Nekaj razstav smo postavili tudi izven prostorov knjižnice, na primer v galeriji Alga in Kulturnem domu Izola. V povezavi s tematiko določenih

razstav smo k raznovrstnim likovnim in domoznanskim dejavnostim pritegnili posameznike in šole. Pri nas so svojo razstavo slik postavili tudi ljubljanski Kralji ulice, slike in ročno narejene izdelke so predstavili uporabniki VDC Koper z enotami v Izoli in Luciji, uporabniki društev Šent, Ozara in Sonček, otroci iz osnovne šole Dante Alighieri iz Izole, otroci iz izolskih vrtcev, celo nekaj tujcev, ki so kratek čas živeli v Izoli ali okoliških mestih, med njimi na primer potujoči slikar Jaroslav Lodzermensch, ki se je iz rodnega Lodža na Poljskem s kolesom odpravil na pot po Evropi. V petnajstih letih se je v kotičku ustvarjalnosti zvrstilo 315 razstav, ki jih je postavilo preko 200 amaterskih in profesionalnih umetnikov, zbirateljev in ljubiteljev ročnih del.

V prvih dneh oktobra so se v knjižnici zvrstile še druge prireditve. Etnologinja Špela Pahor je pripravila predavanje Pravljice in pripovedovanje v naši deželi. Predavanje o slovenskem pripovednem izročilu, motivih in posebnostih naših pravljic in pripovedk, o pravljicarjih, zbirateljih, zapisovalcih in znanstvenikih, ki to izročilo raziskujejo, je prepletla s pripovedovanjem zgodb.

Kot veste, je v knjižnici že petnajst let postavljena tudi edinstvena zbirka igrac Janeza in Marije Janežič, ki razkošno

vitrino z igračami tudi sproti urejata in dopolnjujeta. Mestna knjižnica Izola igrache je dala igrache tudi digitalizirati, bibliotekarka Darja Kromar pa pripravlja njihove opise in katalog igrac. Zbirka je edina taka v Sloveniji in bi si že zato zaslužila večji razstavni prostor in posebno skrb.

V Mestni knjižnici Izola hranimo tudi dragoceno zbirko starih razglednic. V okviru DEKD smo eno od prireditev namenili predstavitvi starih razglednic in fotografij, ki prikazujejo življenje prebivalcev v Izoli, njihova praznovanja, športna tekmovanja, izlete, vsakdanja domača opravila, spomine na šolske dni, prevozna sredstva... Vse razglednice s komentarji so dostopne na spletnem portalu Kamra in v Albumu Izola. Predstavljajo pomemben vir za preučevanje naše kulturne in etnološke dediščine.

V času DEKD sta bili v izolski Mestni knjižnici na ogled tudi dve zanimivi razstavi. Na otvoritvi razstave keramike smo se pogovarjali z Vero Vardjan iz Veliškega Nerajca v Beli Krajini. Prostdušno in z vedrino, ki je zanj značilna, nam je pripovedovala o svoji umetniški poti, pa tudi o naravnih lepotah Bele Krajine in njeni dediščini. O izdelkih Vere Vardjan in njenih prizadevanjih za ohranjanje belokranjske dediščine sta med drugim pisala Iztok Ilich in dr. Janez Bogataj. Na otvoritvi fotografske razstave Ljudje z morja pa smo spoznali Petro Cupač. Na svojih črno belih fotografijah je prikazala delo izolskih ribičev in delavk v izolski ribji predelovalni industriji.

XX Vsem želim, da v letu 2020 še močneje sijete, letite višje, z še bolj razprtimi krili, ob koncu dneva/leta pa pristanete v vaš varen in mehek pristan! **XX**

Mojca Trtnik

Njene fotografije so nastajale v obdobju osem mesecev, ko se je skupaj z ribiči odpravila na morje ali pa skozi objektiv opazovala delavke v Delamarisu. Z vsemi je stkala pristrčne odnose in z nami podelila marsikatero zgodbo. Nekoč si je želela v Izoli odpreti galerijsko muzejski prostor, kjer bi bilo s pomočjo fotografij in predmetov prikazana zgodovina Izole, življenje izolskih ribičev in delavk v ribji predelovalni industriji, saj je bila konec koncev izolska tovarna ribjih konzerv prva taka tovarna v Evropi. V pogovoru so obiskovalci prireditve ugotavljali, da žal v izolski občini ni posluha za dediščino, prav tako pa je dediščina premalo upoštevana v turistični ponudbi. Znani izolski fotograf Remigio Grizonič je o njenih fotografijah povedal: »Te fotografije so zelo lepe. Petra je uporabila črno belo fotografijo z visokim ISO, ki omogoča zelo dinamičen razpon med najsvetlejšo in najtemnejšo točko. To je velik plus pri uporabi analogne tehnike. Poleg tega so njene fotografije zelo lepa študija o ribištvu. Petra Cupač je v njih zajela bistvo ribištva in ribje predelovalne industrije v Izoli. Življenje, delo, operativno. Prav to sem pogrešal v filmu o Delamarisu, ki so ga poleti predstavili v Arrigoniju, potem pa še na TV Koper in na sedežu Skupnosti Italijanov. Želel bi si in priporočam, da njene fotografije najdejo prostor in uporabo še kje, in da ne ostanejo v arhivu avtorice.«

DEKD smo zaključili s srečanjem bralnega kluba Kira knjiga, ki je tudi edinstven tovrstni klub na obali. Zasnovali sta ga knjižničarka in profesorica italijanskega jezika in književnosti Ksenija Orel ter literarna komparativistka in prevajalka Diana Pungersič, ki ga še vedno vodi. V njem se srečujejo ljubitelji in ljubiteljice knjig in se pogovarjajo o v naprej izbrani knjigi, ki so jo vsi prebrali.

Z vrsto odlično pripravljenih prireditve smo tako v Mestni knjižnici Izola obeležili Dneve evropske kulturne dediščine. Vsakemu, ki je te dogodke zamudil, pa je lahko le zelo žal. ●

Rojeni v knjižnici

Nina Svetelj
Mestna knjižnica Kranj
nina.svetelj@mkk.si

V oktobru smo se v Mestni knjižnici Kranj udeležili interaktivne razstave Generacijska koda: Rojeni v knjižnici (Generation Code: Born at the library) v Evropskem parlamentu v Bruslju. Dogodek vsako leto v okviru Evropskega tedna kodiranja (Europe Code Week) pripravi neprofitna organizacija Public Libraries 2030, ki deluje pod sloganom: Povezuj. Iznajdi. Zagovarjaj. (Connect. Innovate. Advocate.)

Poglavitni namen organizacije je ozaveščanje o pomembni vlogi, ki jo imajo knjižnice pri vseživljenjskem učenju in opismenjevanju. Z deljenjem inovativnih idej spodbujajo knjižnice, da postanejo pobudniki sprememb v družbi in odprti prostori, ki državljanom omogočajo ustvarjanje demokratične, socialno angažirane in digitalno vključujoče Evrope. V tem kontekstu vsako leto pripravijo interaktivno razstavo z inovativnimi pristopi k izobraževanju, ki jih izvajajo knjižnice. Poleg knjižnic sta letos pri razstavi sodelovali tudi IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions), ki je predstavljala Library map of the world in vabila knjižnice k vpisu dejavnosti in projektov v svetovni zemljevid, ter Europeana, ki je predstavljala

■ Iz Mestne knjižnice Kranj smo vabilo poslali vsem osmim slovenskim poslancem. Na stojnici sta nas obiskala gospa Ljudmila Novak in gospod Milan Brglez. Foto: Bernal Revert/ BR&U

izobraževalne programe za digitaliziranje kulturne dediščine.

Vsaka knjižnica, ki je sodelovala pri razstavi, je k ogledu povabila evropske poslance svoje države. Ti so bili vabljeni, da se sprehodijo po razstavi ali pa se zgolj srečajo s predstavniki knjižnice. Iz Mestne knjižnice Kranj smo vabilo poslali vsem osmim slovenskim poslancem. Na stojnici sta nas obiskala gospa Ljudmila Novak in gospod Milan Brglez. S predstavitvijo Albuma Slovenije smo jima pokazali, da knjižnice na različne in inovativne načine delujemo tudi preko spleta. S pomočjo portala Kamra in vanjo vključenega Albuma Slovenije odgovarjamo na želje ljudi, ki v raziskavah redno izražajo zanimanje za dediščino lokalnega okolja. Ob ogledu razstav sodelujočih knjižnic smo ugotovili, da nagovarjamo podobne teme, ki so aktualne v različnih delih Evrope. Ukvarjamo se s približevanjem logike programiranja najmlajšim otrokom,

z računalniškim programiranjem za večje otroke, z ozaveščanjem o deljenju osebnih podatkov, z ohranjanjem in digitaliziranjem kulturne dediščine, z okoljevarstvenimi tematikami ...

Po inovativnosti so izstopale predvsem nizozemske knjižnice, ki se poleg opismenjevanja ukvarjajo tudi z razširjanjem znanja o sledih, ki jih puščamo na spletu. Uporabnikom knjižnic nudijo program za izboljšanje digitalne osebnosti, ki jih po korakih vodi k razumevanju svojega odtisa in možnim alternativnim rešitvam. Za osnovnošolske otroke so pripravili čarovniški šov, skozi katerega jim približajo in razložijo koncept zasebnosti. Glede na to, da lahko govorijo o turneji predstave, so očitno našli uspešen recept za razširjanje znanja na način, ki pritegne otroke in učitelje.

V Evropi več kot 2,3 milijona ljudi letno obiše tečaj digitalne pismenosti, ki jih

zanje pripravljajo v lokalnih knjižnicah. Izobraževanja obsegajo tako osnovne digitalne spretnosti kot tudi zahtevnejše kodiranje.

Knjižnice smo torej še vedno vir znanja, osveščanja in vse bolj tudi neformalnega izobraževanja, zato je naše delo izjemno pomembno in prav je, da našo nepogrešljivost glasno oznanjamo. ●